

**GENERALNY INSPEKTOR
OCHRONY DANYCH
OSOBOWYCH**

dr Edyta Bielak-Jomaa

Warszawa, dnia 11 maja 2016 r.

DOLiS-033-141/16

Pan
Sebastian Chwalek
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych
i Administracji
ul. Stefana Batorego 5
02-591 Warszawa

w odpowiedzi na pismo z dnia [...] kwietnia br. dot. **projektu ustawy o Straży Ochrony Kolei (zwanego dalej projektem)** uprzejmie informuję, iż **Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych** –

z punktu widzenia przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2135, z późn. zm., **zwanej dalej ustawą**) – **zglasza następujące uwagi.**

Organ ds. ochrony danych osobowych dziękuje za ujęcie w grupie podmiotów opiniujących projekt. Należy w tym miejscu przypomnieć, iż zgodnie z art. 12 pkt 5 ustawy jest to jedno z jego podstawowych zadań, które nie może być realizowane bez aktywności projektodawców z kręgu rządowego jak i parlamentarnego. **W związku z tym za celowe należy uznać przywrócenie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w rozdzielniku projektów legislacyjnych dotyczących przetwarzania danych osobowych.**

W pierwszej kolejności należy przedstawić uwagi dotyczące **uprawnienia Straży Ochrony Kolei (dalej zwanej: SOK) do obserwowania i rejestrowania obrazu oraz dźwięku** ujęte w **art. 2 ust. 2 pkt 7, art. 25 ust. 1 pkt 15 oraz art. 35 projektu**. Obecne brzmienie wskazuje, iż SOK może prowadzić obserwację i rejestrację w miejscach publicznych i obszarach kolejowych. Zgodnie z treścią uzasadnienia do projektu (s. 16 akapit 2 *in fine*) w/w uprawnienie umożliwia prowadzenie obserwacji „na granicy” obszaru kolejowego w sytuacji, gdy część pola obserwacji wykracza poza ten obszar lub gdy obserwacja prowadzona jest z miejsca usytuowanego poza tym

obszarem. Oddaje ono w lepszy sposób intencje projektodawcy i powinno jako takie być ujęte w tekście projektu. Obserwacja powinna być prowadzona przede wszystkim na terenie obszaru kolejowego w rozumieniu art. 4 pkt 8 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1297 z późn. zm.) wyłącznie w niezbędnych przypadkach, kiedy inne metody zbierania informacji albo dowodów nie mogą być zastosowane – przede wszystkim przez samych strażników. W art. 35 wskazano, iż obserwowanie i rejestrowanie będzie odbywać się w sposób jawny. Koniecznym jest doprecyzowanie tej kwestii poprzez wskazanie metod, jakimi osoby obserwowane będą informowane o stosowaniu monitoringu wizyjnego i podsłuchiwania. Dotyczy to w szczególności urządzeń znajdujących się na dworcach kolejowych, przystankach oraz w pociągach oraz kamer używanych przez strażników. Regulacja ustawowa powinna określać także metody zapewniania dostępu do nagrań przez osoby obserwowane, okresów przechowywania nagrań i sposobów ich usuwania. Aktualne w tym zakresie pozostają uwagi zgłoszone przez organ ds. ochrony danych osobowych do projektu założeń do ustawy o monitoringu wizyjnym¹.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na **szerszy kontekst stosowania monitoringu wizyjnego przez organy państwa**. Do Biura Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych nieprzerwanie płyną sygnały o potencjalnych naruszeniach prywatności osób obserwowanych, które z powodu braku regulacji ustawowej negatywnie wpływają na życie obywateli. W związku z tym Generalny Inspektor zwraca się do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z pytaniem, kiedy zostaną zakończone prace nad uregulowaniem monitoringu wizyjnego. Prowadzone od 2013 r. prace nad projektem założeń do ustawy o monitoringu wizyjnym² zostały przerwane wkrótce po zgłoszeniu w toku uzgodnień międzyresortowych i konsultacji publicznych uwag przez zainteresowane podmioty. Miało to miejsce w drugiej połowie 2014 r. Z odpowiedzi na interpelację poselską udzielonej przez Ministra³ wynika, że celami uregulowania kwestii monitoringu wizyjnego są zapewnianie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz zapewnienie gwarancji przestrzegania praw i wolności konstytucyjnych osób obserwowanych i że zadanie to będzie realizowane w obecnej kadencji Sejmu. Jednocześnie brak jest konkretnych informacji o postępach w tym obszarze. Z drugiej strony Ministerstwo proponuje rozszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych do stosowania obserwacji obywateli, co wpływa na prawo do prywatności osób obserwowanych. Prace nad ustawą o monitoringu wizyjnym powinny zostać przyspieszone, aby zagwarantować przestrzeganie praw osób obserwowanych oraz wprowadzić pewność prawną co do zasad działania systemów monitoringu wizyjnego

¹ Opinia z dnia 13 sierpnia 2014 r. – sygn. DOLiS-033-523/13/KK/63260/14, <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//1/200701/200707/200710/dokument124074.pdf>

² <http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/200701/katalog/200707#200707>

³ Odpowiedź na interpelację poselską nr 245 z 01.02.2016 r. <http://sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=060D0780>

dla ich operatorów. Także Rzecznik Praw Obywatelskich⁴ oraz Prezes Naczelnej Izby Kontroli⁵ widzą potrzebę jak najszybszego unormowania tego obszaru.

Projektodawca powinien przeprowadzić **analizę niezbędności i ocenę wpływu na prywatność** prowadzenia przez SOK obserwacji i nagrywania dźwięku, zbierania i przetwarzania danych daktyloskopijnych oraz DNA. Ich wyniki powinny być ujęte w uzasadnieniu i ocenie skutków regulacji, tak by wykazać, iż nie ma innych środków, którymi można by osiągnąć cele postawione przed nową służbą mundurową. Pod uwagę powinny w tym kontekście zostać wzięte **zasady proporcjonalności oraz celowości** ujęte w powszechnie obowiązujących przepisach o ochronie danych osobowych.

W drugiej kolejności wątpliwości Generalnego Inspektora budzą **przepisy dotyczące przetwarzania przez SOK danych daktyloskopijnych oraz DNA** ujęte w **art. 25 ust. 1 pkt 6 lit. c i pkt oraz art. 29-31 projektu**. Wskazano w nich jedynie metody pobierania materiału bez określenia dalszego z nim postępowania. Projektodawca powinien przedstawić wyjaśnienie i propozycje w tym zakresie. Konieczna jest odpowiedź na pytanie, czy materiały powyższe będą przekazywane Policji, która zgodnie z przepisami ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 355 z późn. zm.) prowadzi właściwe bazy danych (zgodnie z art. 21h i n. oraz art. 21a i n.). W takim przypadku konieczne jest wprowadzenie przepisów o trybie wymiany informacji. O ile natomiast SOK ma prowadzić własne zbiory takich danych, to powinny być w sposób odpowiedni do charakteru tych informacji zabezpieczone a zasady przetwarzania danych powinny być uregulowane przepisami rangi ustawowej. Wprowadzenie takiej regulacji należy poprzedzić analizą celowości, która wykazać może, iż brak jest (z uwagi na liczbę przypadków wynikających z dotychczasowej praktyki służb ochrony kolei) konieczności tworzenia dodatkowego, poza policyjnym, systemu przetwarzania.

W **art. 32 projektu** uregulowano przeprowadzanie kontroli osobistej. W ust. 3 tego artykułu wskazano, iż osoba przeszukiwana może żądać obecności przy tej czynności osoby wskazanej przez siebie. Projektodawca powinien rozważyć, czy funkcjonariusz nie powinien o takim uprawnieniu poinformować osoby przed przystąpieniem do czynności.

W **art. 37 projektu** zakazuje się SOK przetwarzania danych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne, przynależność wyznaniową, partyjną lub związkową, jak również dane o stanie zdrowia, kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym, jedynie bez wiedzy i zgody osoby, której dane te dotyczą.

⁴ <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/mswia-o-pracach-legislacyjnych-zmierzajacych-do-uregulowania-kwestii-monitoringu-wizyjnego>

⁵ <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-miejskim-monitoringu-wizyjnym.html>

Cytowany przepis – a contrario – dopuszcza zatem pozyskiwanie tego rodzaju danych (tzw. danych szczególnie chronionych w rozumieniu art. 27 ust. 1 ustawy) za zgodą osoby zainteresowanej. W świetle – określonych w art. 2 ust. 1 ustawy o Straży Kolejowej – zadań tej formacji, zaproponowane rozwiązanie nie może być uznane za prawidłowe, gdyż zbieranie przez SOK danych szczególnie chronionych nie znajduje uzasadnienia. Co więcej – z punktu widzenia zasad ochrony danych osobowych – przyznanie SOK uprawnienia do przetwarzania takich danych stanowić może naruszenie **zasady adekwatności** przetwarzanych danych w stosunku do celów, w jakich są przetwarzane, ujętej w art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy.

Odnosząc się do propozycji ujętej w **art. 38 ust. 3 projektu** dot. uregulowania w rozporządzeniu zakresu, warunków i trybu przekazywania informacji, należy stwierdzić iż kwestie te powinny zostać uregulowane w akcie rangi ustawowej. Zgodnie z art. 51 ust. 5 Konstytucji zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji określa ustawa. Z wyliczenia ujętego w komentowanym przepisie jedynie materia z punktu 5 – wzór upoważnienia – może zostać uregulowana przepisami rozporządzenia. Projektodawca powinien przedstawić szczegółowe propozycje przepisów ustawowych regulujących pozostałe kwestie.

W **art. 40 ust. 5 i 6 projektu** zaproponowano, by informacje o wyniku postępowania kwalifikacyjnego były informacją publiczną, której zakres zostanie określony w rozporządzeniu ministra wł. ds. wewnętrznych. Uwagi poczynione w akapicie powyżej mają pełne zastosowanie w zakresie, w jakim informacja będzie obejmować dane osobowe.

Z uwagi na doniosły charakter proponowanej regulacji, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych deklaruje swój aktywny udział w pracach nad projektem oraz zastrzega możliwość zgłaszania dalszych uwag na każdym etapie procesu legislacyjnego.